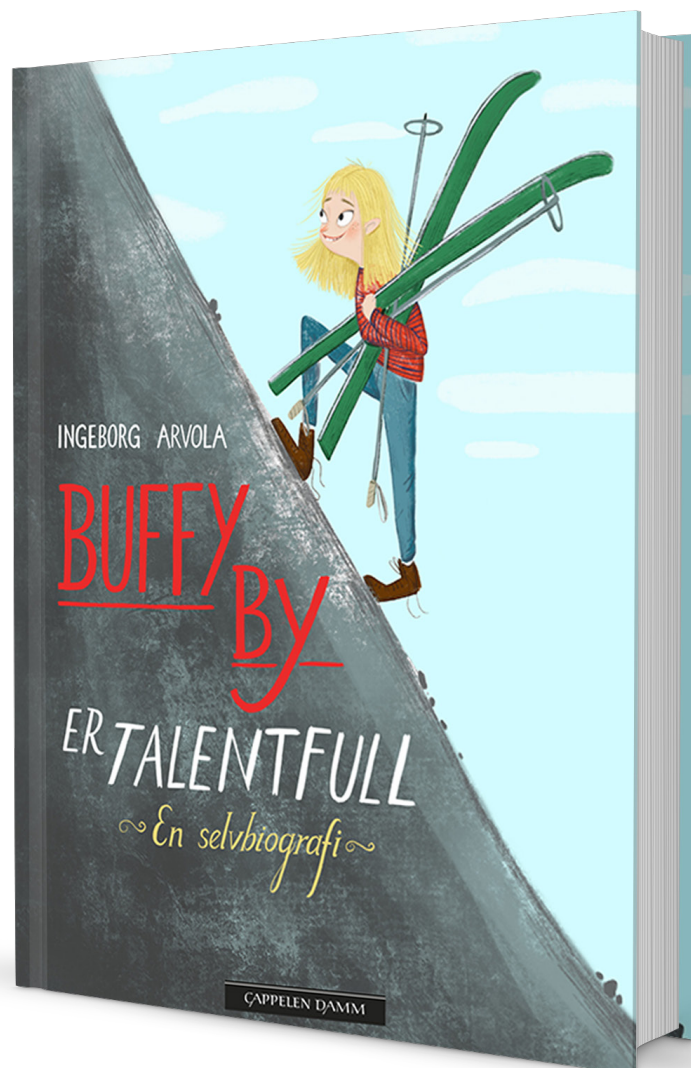

5. – 7. klasse

BUFFY BY ER TALENTFULL - EN SELV BIOGRAFI

av Ingeborg Arvola

Materiellet er utarbeidet av

Agnes Solem-Aicher
Fagansvarlig i BookBites

Om boka:

Buffy By går i 6B på Refstad skole. Hun er fattig i rike Oslo, med et stort talent for slalåm – verdens tredje dyreste sport. Hvordan skal hun få penger til treningsavgift, ski, staver og klær? Heldigvis mister ikke Buffy motet så lett, og hun går sjelden tom for gode idéer.

Buffy og familien hennes er kanskje fattige, men til tross for dette, møter de hverdagene med stolthet, kreativitet og kjærlighet. Buffy er ei jente som vet å ta regi over fortellinga si!

Til tross for at boka tar for seg et dystert tema, er den morsom og lett å lese. Buffy kan være et speil for en del lesere og samtidig gi andre lesere et blikk inn i en verden de ellers ikke ville ha kjent til.

Buffy By er talentfull – En selvbiografi finnes i BookBites Leseabonnement. Hvis dere har et abonnement, kan hele klassen låne e-boka i biblioteket i BookBites.

Om materialet:

Materialet består av denne lærerveiledninga og ei elevfil det er mulig å skrive i. Undervisningsopplegget er delt inn i FØR, UNDER og ETTER lesing. Det veksles mellom individuelle oppgaver, arbeid i grupper og klasseaktiviteter. Bøkene om Buffy By passer godt til flere av de tverrfaglige temaene i læreplanen. Buffy og familien er for eksempel takknemlige for at de lever i et sosialdemokrati, og i boka blir ulike sider ved et fungerende sosialdemokrati belyst på en enkel måte. Buffy, som blant annet bruker omvendt psykologi for å flytte grenser, viser leseren flere måter man kan mestre livet på.

I etterlesingsaktivitetene er det lagt tre aktiviteter inn i elevfila, mens det i denne lærerveiledninga er forslag til flere aktiviteter som du kan velge blant, alt etter hva du ønsker å fokusere på, og hvor mye tid dere har til rådighet. Hvis du velger å bruke tid på noen av disse aktivitetene, vil det være en fordel å jobbe med disse før elevene gjør den siste oppgaven i elevfila.

Trinn-for-trinn-veiledning

FØR LESING

Ta med en konvolutt/ei eske med (for eksempel) tingene nedenfor. Du skal bare fortelle at dere skal i gang med å lese ei bok der disse tingene spiller en rolle. Elevene skriver i elevfila si hvilken rolle de tror disse tingene spiller i boka.

- bilde av slalåmski
- fotball
- tom pakke Bremykt
- gaffateip
- knekkebrød
- sjakkbrett
- bilde av et skattekort
- neglelakk
- 20 kroner
- bag

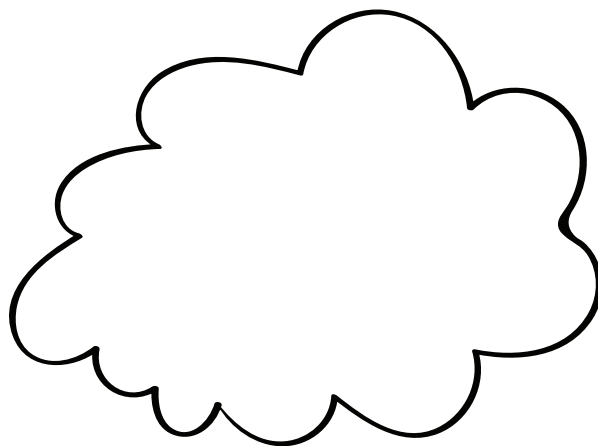
Felles i klassen

Elevene skal snakke litt om navnet Buffy By. Buffy og By ... Har de hørt om noen som har disse navnene? Hvorfor tror de hovedpersonen har fått disse navnene? Det er mulig å ta opp dette igjen når elevene er ferdige med å lese boka.

Les teksten nedenfor for elevene:

Buffy By går i klasse 6B på Refstad skole og har fått i oppgave å skrive en selvbiografi. Buffy vil helst skrive om slalåm, men aller helst vil hun kjøre slalåm. Og nå har hun faktisk funnet et gratis slalåmkurs i vinterferien. Bare synd de ikke har penger til treningsavgift, eller ski eller staver eller klær eller noen ting, egentlig. Men Buffy mister ikke motet av den grunn. Og hun har alltid en god idé eller tre.

Elevene ser på forsidebildet og funderer over hva Buffy tenker på. Dette skriver de så inn i tenkebobla.

UNDER LESING

Elevene leser kapittelet "uke 7"

Påstander – riktig eller feil?

Elevene krysser av for riktig eller feil om påstandene nedenfor i elevfila si. Noen av påstandene kan gjerne diskuteres i klassen i etterkant.

1. I klassen til Buffy pleier elevene å le av hverandre.

- Riktig
 Feil

2. Buffy er god i ballspill.

- Riktig
 Feil

3. Handlinga i kapittelet foregår på sommeren.

- Riktig
 Feil

4. Buffy bor i blokk.

- Riktig
 Feil

5. Buffy og Bobby spiser veldig sunn mat.

- Riktig
 Feil

6. Buffy følger godt med i timene på skolen.

- Riktig
 Feil

7. Mammaen til Buffy velger å ikke kjøpe økologiske matvarer.

- Riktig
 Feil

8. Buffy og broren Bobby er greie mot hverandre.

- Riktig
 Feil

9. Buffy og familien liker å være på frivillighetssenteret.

- Riktig
 Feil

10. Mammaen til Buffy har hatt mange forskjellige jobber.

- Riktig
 Feil

11. Buffy har vært på flere ferier i utlandet.

- Riktig
 Feil

Ordforklaringer

Etter å ha lest kapittelet, skal elevene forsøke å forklare ordene: **sosialdemokrati, multikulturell og frivillighetssenter**. Elevene kan skrive i elevfila si.

Elevene leser kapitlene “uke 8”, “uke 9” og “uke 10”

Dobbeltring med spørsmål til teksten

Klassen skal sammen ha øvelsen dobbeltring. Halve klassen former en ring og vender ryggen mot midten av ringen. Den andre halvparten danner en ring utenfor, slik at hver elev står med ansiktet vendt mot en elev fra den innerste ringen. Læreren stiller et spørsmål, og elevene diskuterer frem til læreren tenker at spørsmålet er uttømt og sier: “Bytt”. Elevene fra den ytterste ringen roterer da videre til neste person i den innerste ringen. Det blir stilt et nytt spørsmål, og prosessen gjentas.

Spørsmålene ligger som vedlegg 1 i denne fila.

Elevene leser kapitlene “uke 11” og “uke 12”

Tablåer med viktige scener fra teksten

Klassen deles inn i grupper på 3-4 elever. De skal lage 1-2 tablåer som viser det viktigste fra kapitlene. Et tablå er en oppstilling der alle i gruppa er del av en scene som viser noe fra kapitlene. Man lager en oppstilling som “fryses”, og som skal vise noe fra handlinga og noe om forholdet mellom personene.

Elevene starter med å snakke om hva det viktigste i kapitlene er, og hvem som skal vise hvilke personer/figurer/ting. Når de har øvd og er klare, skal de vise tablåene til resten av klassen som skal gjette hvilken del av handlinga de viser.

Elevene skal også kunne forklare hvorfor de har valgt å vise nettopp dette tablået/disse tablåene.

Elevene leser kapitlene “uke 13” og “uke 14”

Her er det flere oppgaver til de siste kapitlene som det eventuelt går an å velge mellom:

1. Fortelle en vits

Elevene i klassen til Buffy forteller vitser under påskelunsjen. Alle elevene i klassen skal finne én vits hver og forsøke å lære den utenat. Om de synes dette er vanskelig, kan de eventuelt øve på å lese vitsen med innlevelse. Vitsene fortelles så høyt for klassen.

2. Lage en personbeskrivelse

Klassen deles inn i grupper på 3-4 elever. Hver gruppe skal ha et ark med ordkort som ligger som vedlegg 2 bakerst i denne fila. Ordkortene klippes ut og legges i en bunke med baksiden opp. På 4 forskjellige post-it-lapper skrives navnene Buffy, Lillie, Bobby og Randi. Disse lappene skal ligge med forsiden opp. Ha noen ekstra post-it-lapper tilgjengelig

Nå tar elevene i gruppa et kort etter tur, leser det høyt og legger det ved det navnet som de synes det passer til. Hvis det passer til flere personer, skrives ordet på en post-it-lapp, slik at det kan plasseres flere steder. Det kan også hende ordkortet ikke passer til noen av personene.

Når alle ordene er fordelt, skal elevene tenke over om det mangler noen ord for at beskrivelsen av personene skal bli ordentlig god. Eventuelt kan de skrive ned flere ord som de plasserer ved personene.

Grappa skal så velge én av personene og i fellesskap skrive en sammenhengende personbeskrivelse der de bruker noen av ordkortene. De kan gjerne ha med noe om personens utseende, men de skal legge særlig vekt på hvordan personene er. Elevene kan skrive beskrivelsen i elevfila si.

Sørg for at alle de fire personene blir beskrevet av minst éi gruppe.

3. Hva ville du ha gjort om du arvet 500 000 kroner?

I bagen Jimmy Jeeves etterlater, finner Buffy og familien store mengder penger. Lillie bestemmer seg for å bruke noen av pengene på et hotellopphold og alpinksuset til Buffy. Resten vil hun levere inn til politiet.

Elevene skal nå fantasere fritt om hva de ville ha brukt penger på om de plutselig arvet 500 000 kroner. Teksten kan for eksempel starte slik: *Hvis jeg hadde arvet 500 000 kroner, ville jeg ha ...*

ETTER

Viktige gjenstander

Elevene ser igjen på den første oppgaven de gjorde der de skulle gjette på gjenstandenes betydning. Gjettet de riktig? Og hvorfor var nettopp disse tingene med? Kunne man ha valgt noen andre? La elevene komme med forslag.

Elevene skriver deretter selv hvilken betydning gjenstandene hadde i boka

Vendepunkter i teksten

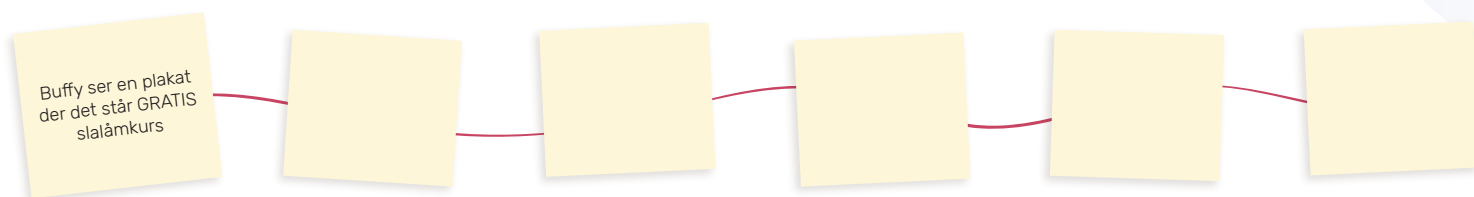
Elevene skal i par jobbe med oppbygginga av handlinga med fokus på vendepunkter.

De skal bruke ei snor og noen post-it-lapper og lage ei slags handlingslinje over boka. De skal begynne med å finne alle vendepunktene de kan komme på. Hvert vendepunkt skal de så skrive på en post-it-lapp.

Ideer til vendepunkter kan være:

- Buffy oppdager plakaten med informasjon om gratis slalåmkurs
- Buffy melder seg på gratiskurset
- Buffy finner ut at hun er god på slalåm
- Lillie får seg jobb
- Buffy møter faren sin
- Buffy betaler depositum for kurset i påsken
- Buffy setter seg inn i farens bil og sitter på i retning Sverige
- Faren forlater Buffy på parkeringsplassen
- Moren, Bobby og Odd trapper opp på parkeringsplassen
- Lillie bestemmer seg for å bruke deler av pengene på hotellopphold og slalåmkurs

Vendepunktene legges på snora i kronologisk rekkefølge, og med passende avstand mellom vendepunktene. Til slutt skal elevene ta et bilde av tidslinja si.

Bak bokomslaget

Før elevene skal i gang med denne avsluttende kreative oppgaven, kan det være en god idé å snakke om forskjellen på hva ei bok handler om, og hva den egentlig dreier seg om. Hvilke temaer berører boka (familie, vennskap, fattigdom, selvtillit, takknemlighet, livsmestring...)? Kan man lære noe av å lese boka? Ønsker forfatteren å fortelle oss noe med denne boka?

Elevene skal nå lage ei slags brettebok, og det finnes et arbeidsark som vedlegg 3 i denne fila. Boka kan inneholde mange ulike ting, og elevene kan bruke punktene nedenfor som inspirasjon. Eller så kan du som lærer stille mer spesifikke krav til innholdet.

- Skriv tittel og forfatter på forsida
- Finn et godt sitat/ei setning du liker fra boka og skriv det inn i boka di
- Er det viktig å ha en stor familie? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Den beste faktaopplysninga i boka er:
- Jeg likte godt at ...
- Boka handler om ting som ...
- Forfatteren vil fortelle oss at ...
- Etter å ha lest boka, får jeg lyst til å ...

Lag gjerne en utstilling med elevenes brettebøker, og la dem eventuelt fortelle om prosess og innhold.

EKSTRA ETTER

De følgende oppgavene er ikke del av elevfila, men kan brukes hvis dere har tid og det passer med det fokuset du ønsker å ha i litteraturopplegget.

Hvis dere bruker noen av EKSTRA ETTER-aktivitetene, kan det være fint å flytte på siste oppgave "Bak bokomslaget" slik at den blir den avsluttende oppgaven.

Sitater

I boka finnes det flere sitater av Lillie By, mammaen til Buffy. De står i starten av hvert kapittel (uke 7-14). Les gjennom alle sitatene og plukk ut det du liker best. Forklar hvorfor du liker det, og finn ut hva det kan bety.

Faktaopplysninger

Buffy elsker rare fakta. Hver elev skal forsøke å finne ei faktaopplysning (som ikke står i boka) som de synes er morsom eller interessant, og som de ikke tror de andre i klassen kjenner til. Elevene presenterer så faktaopplysningene for hverandre.

Hvis føtter kunne skrive

I kapittelet uke 7 lurer Buffy på hva neglene hennes ville ha skrevet om de kunne skrive. Elevene skal tenke over hva de har opplevd den siste uka, både på skolen og på fritida. Deretter skal de skrive en kort tekst med tittelen "Hvis føttene mine kunne skrive". Hvilke høydepunkter fra den siste uka ville føttene ha skrevet om? Hvordan ser verden ut sett fra føtters perspektiv – gitt at føttene kunne se det de var med på gjennom sokker og sko?

Omvendt psykologi-selvbiografi

I kapittelet "uke 11", Tirsdag, del 3, forsøker Buffy seg på omvendt psykologi. Mens hun svetter seg oppover de lange bakkene til fotballtreninga, tenker hun at hun kunne ha startet selvbiografien nettopp her:

Jeg kjenner svetten renne nedover ryggen.

Som en kran varmt vann.

Andre jenter ville gitt seg ved Årvoll Senter, men jeg, Buffy By, tramper videre.

På vei mot toppen.

Velkommen til denne selvbiografien om en jente som

... elsker rennende svette og ...

... rosenkål, blomkål og ...

... slalåm og ...

Elevene skal tenke over ting de må gjøre, spise eller lignende som de egentlig ikke liker. Deretter skal de skrive starten på en ironisk selvbiografi etter mønster av den Buffy starter på i avsnittet ovenfor.

Den gode stolen

Et gjennomgående tema i boka er at Buffy ønsker å være god til noe. Alle mennesker vil gjerne være/føle seg gode til noe, og alle er gode til noe. Noen ganger kan det være veldig deilig å få høre fra andre hva man er god til.

Denne aktiviteten er tidkrevende, og hvis det er mulig, kan man eventuelt dele klassen i to grupper. Samtidig er det en verdi i å være felles om aktiviteten.

Elevene bytter på å sitte i midten av en ring. Medelevene sitter i en ring rundt. De skal nå bytte på å si en ting som de synes eleven i midten er god til. Læreren skriver ned alle utsagnene og leverer dem til eleven i etterkant.

Det er viktig at alle elevene prøver å sitte i midten av ringen, men det kan tenkes man må fordele øvelsen over en lengre tidsperiode.

Den tomme stolen

Elevene skal late som om pappaen til Buffy og Bobby, Jimmy Jeeves, sitter i en stol foran i klasserommet. De skal nå skrive ned to spørsmål de ville ha stilt ham. De skal også skrive ned svarene de tror Jimmy ville ha gitt dem på spørsmålene deres.

Litterær aktivisme

Forfattere skriver gjerne bøker fordi de ønsker å fortelle leseren noe. Forfattere vil oss altså noe med teksten sin. Etter å ha jobbet med *Buffy By er talentfull – En selvbiografi*, skal elevene ta stilling til hvilken betydning det å ha lest boka kan ha for livet deres. Kjenner de igjen noen av problemstillingene i boka fra sitt eget liv? Har de fått noen nye tanker eller innsikter etter å ha lest boka?

Kan ei bok påvirke handlingene våre i det virkelige livet?

Elevene kan til denne oppgaven få en kopi av vedlegg 4: Boka i livet mitt

Her skal elevene skrive ned hvilke nye forestillinger de har fått, eller konkrete handlinger de vil gjøre fordi de har lest boka *Buffy By er talentfull – En selvbiografi*.

Spørsmål til dobbeltring

- Hva synes du om treneren Bengt?
- Hva synes du om Malin, den flinkeste jenta på kurset?
- Hvorfor heter Buffy Buffy?
- Hvordan føler Buffy seg når Bengt sier at alle skal se på Buffy fordi hun er god i slalåm?
- Buffy og Bobby har bare mammaen sin. Tror du hun ville hatt det bedre om hun hadde hatt en større familie? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hva tenker du om at mammaen til Buffy mener at det ikke er noe vits i å gråte?
- Danilovs foreldre har mye penger. Har du inntrykk av at flere i klassen er rike?
- Elevene og læreren Randi ramser opp flere ting de mener man kan skrive om i en selvbiografi. Hva ville du ha skrevet om hvis du skulle skrive en?
- Hva tenker du om at Buffy ikke får lov til å sitte på til trening med Kaia, selv om mora til Kaia har tilbudt seg å ta henne med?
- Hva synes du om læreren Randi?
- Omvendt psykologi er å lure seg selv, sier Buffy. Hvordan kan det hjelpe en i hverdagen?
- Hva tenker du om at flere av elevene gir Buffy skylda for at Rubens mobil havnet i do?
- Hvorfor gir bibliotekar Ivar en potteplante til mammaen til Buffy, tror du?
- Buffy har en skikkelig dårlig morgen på mandag i uke 10. Hva er det som skjer denne morgenen?
- Hva tenker du om Jimmy Jeeves, pappaen til Buffy?
- Er du enig i at gutter skryter mer enn jenter? Hvorfor/hvorfor ikke? Kan du komme på noen eksempler?
- Hva betyr egentlig ordtaket "Vi må smi mens jernet er varmt"?

Ordkort til personbeskrivelse del 1

Hver gruppe skal ha et ark med ordkort. Ordkortene klippes ut og legges i en bunke med baksida opp. De fire navnene legges med forsida opp. På 4 ulike post-it-lapper skrives navnene Buffy, Bobby, Lillie (mamma) og Randi (lærer). Ha noen ekstra post-it-lapper tilgjengelig.

Nå bytter elevene på å trekke kort, lese det høyt og plassere det ved det navnet de synes det passer til. Hvis det passer til flere personer, kan eleven skrive ordet på en post-it-lapp, slik at det kan plasseres flere steder. Det kan hende at noen av ordkortene ikke passer til noen personer. Disse legges da bort. Når alle ordene er fordelt, skal elevene vurdere om ordene de har fordelt er gode nok til å beskrive personene. Eventuelt kan de skrive flere på post-it-lapper.

Gruppene skal deretter velge én av personene og skrive en personbeskrivelse av denne sammen. Her skal noen av ordkortene brukes. Husk at det kan være noe om personens utseende, men mest om hvordan personen er. Sørg for at alle de fire personene blir beskrevet av minst éi gruppe.

Sterk	Redd	En dag-drømmer	Selvstendig
Forståelsesfull	Flink i matte	Vennlig	Deprimert
Glad i fakta	Tøff	Usynlig	Begavet
Ikke så god til å lese	Sur	Lyst hår	Ikke god i ballspill
Takknemlig	God til å jogge	Glad i å danse	Uhøflig
Kjedelig	Glemsk	Uovervinnelig	Utakknemlig

Ordkort til personbeskrivelse del 2

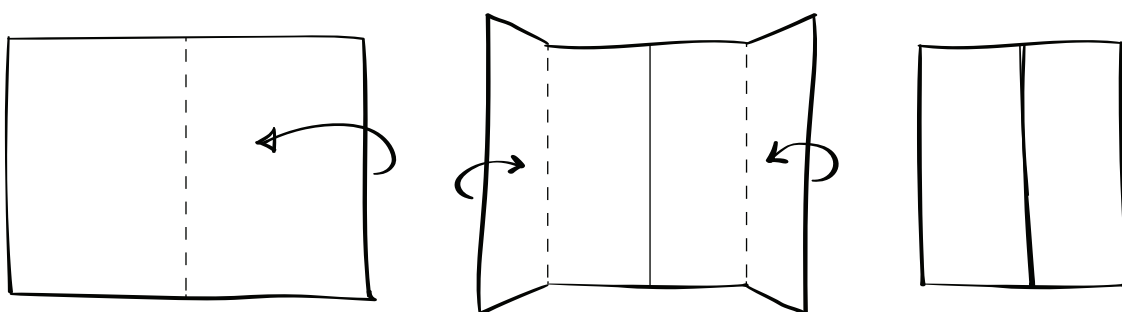

Ensom	Kreativ	Optimistisk	Morsom
Gjør det som skal gjøres	Bestemt	Opptatt av samhold	Streng
Søt	Flau	Pen	Noe for seg selv
Lekende	Upålitelig	Lesehest	Slem
Hjelpsom	Flink i sjakk	Snill	Omsorgsfull

Bak bokomslaget

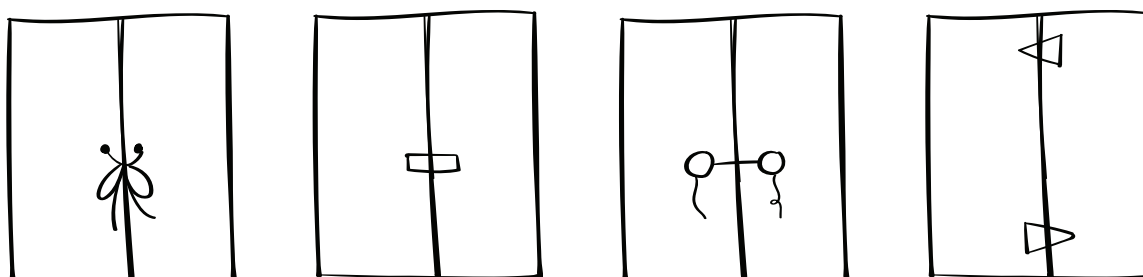
TRINN 1

Bruk et ark i A4 eller A5, og brett arket på midten. Deretter brettes de to sidene også inn mot midten.

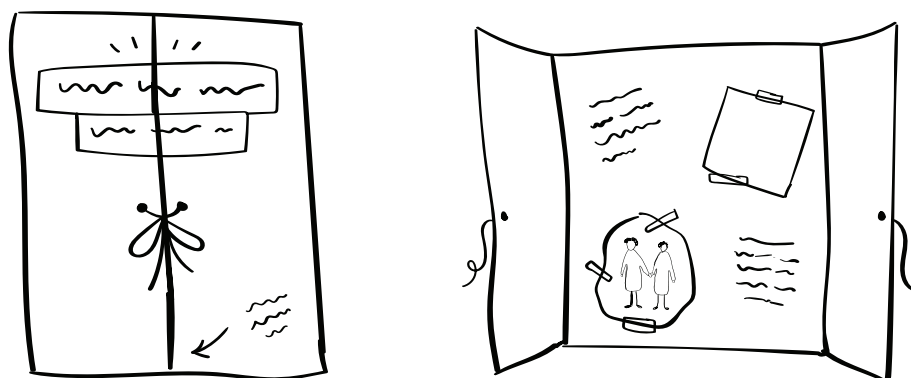
TRINN 2

Lag noe man kan lukke boka med. Man kan for eksempel lukke den med et bånd, lage en lås av papirbiter eller finne på noe helt annet.

TRINN 3

Skriv tittel og forfatter på forsida, og pynt boka på innsida med tegninger, bilder, sitater og annet.

Boka i livet mitt

Jeg har lest: _____

Derfor tenker og vil jeg: _____

